

La bona ciència i la bona escriptura

Sr. Director,

A la literatura científica de pediatria en particular (i a la literatura biomèdica en general), hi ha un aspecte que passa inadvertit quan la feina està ben feta, però que entrebanca la lectura, i en dificulta per tant la comprensió, quan no està feta. És la correcció d'estil, i no és un aspecte menor del procés editorial. No ho és perquè determina el grau de fluïdesa amb el qual hom podrà llegir el text, i perquè enalteix l'idioma que l'autor ha escollit per transmetre la ciència, que aquí és el català. El filòsof i periodista Carles Cardó (1884-1958), un gran català, aconsellava: *Posa la teva ciència en la teva vida, més aviat que en les teves paraules, i fes grans coses més aviat que grans discursos*¹. Bona ciència i bona escriptura són, efectivament, arts separades.

Serà fàcil d'admetre que l'escriptura correcta és quelcom que editors i lectors poden demanar al text biomèdic en atenció a la transcendència que pot tenir el missatge que vol transmetre. Però serà igualment fàcil d'admetre que aquesta correcció formal no és quelcom que calgui demanar als professionals que fan públiques les pròpies experiències en benefici de la humanitat, perquè el que fan ja és prou difícil i meritori, i amb això ja en tenen prou. I no és bo de demanar-los que facin allò que un altre professional faria millor. Així doncs, bona ciència i bona escriptura són agents sinèrgics si es fan separatament i de manera coordinada, però que podrien entrebanca-se mútuament en cas de caure en la temptació de pensar que tothom que fa bona ciència fa també bona escriptura.

La figura del corrector de textos és gairebé tan antiga com l'ús generalitzat de la impremta: es considera que el pare de la correcció ortotipogràfica i d'estil és Geert Geertsz, més conegut com Desideri Erasme de Rotterdam (1469-1536), el gran humanista holandès que ha estat l'autor, entre altres obres immortals, del *Moriae encomium* ('Elogi de la follia', 1511). Segons una proposta de la Fundació Litterae, el 27 d'octubre és el Dia Mundial del Corrector de Textos per tal de commemorar el naixement d'aquest pensador universal, i corrector.

A casa nostra, els estudis i les pràctiques per a la formació de correctors de català van patir la vida efímera de l'acreditació oficial que atorgava el Departament de Política Lingüística de la Generalitat de Catalunya. Aquesta acreditació, coneguda com el nivell K de català, era el Certificat K –que després es va anomenar Certificat de capacitació per a la correcció de textos escrits i orals–, i per assolir-lo calia superar una prova força difícil que es convocava dos cops l'any. Les últimes convocatòries van ser el 2005. Resulta difícil d'entendre que en un marc nacional de protecció del

català quotidià i de promoció del català científic, l'art de la solvència en correcció hagi perdut la categoria de certificació oficial de la Generalitat. La Universitat Autònoma de Barcelona ofereix el màster de correcció i assessorament lingüístic; la Universitat Pompeu Fabra ofereix el màster de comunicació científica, mèdica i mediambiental, i la Universitat de Barcelona ofereix el màster de lèxic i comunicació lingüística.

Mitjançant un diccionari annex que fins i tot pot incloure terminologia sofisticada, els processadors informàtics d'ús habitual poden localitzar i corregir bona part dels errors ortogràfics del text i saben localitzar alguns errors gramaticals, però la informàtica no resol la qüestió d'estil. L'ordinador, per tant, no substitueix la feina del corrector, i peca d'ingenu l'autor que consideri que el text està ben escrit quan supera sense marques ni alertes la correcció del processador de textos. La bona correcció elimina els errors ortogràfics i gramaticals, i adequa l'estil. Fins i tot pot introduir, amb el vistiplau de l'autor, les modificacions gramaticals o de lèxic, o de puntuació, o d'estructura general, que facin que el text sigui més fàcil de llegir i la matèria sigui més fàcil i més ràpida d'interpretar, sense perdre gens de rigor científic (aquest extrem escapa a l'ortodòxia de la correcció i necessita, per tant, que autor, corrector i editor estiguin d'acord i coordinats).

És ben possible aconseguir que el text biomèdic en català sigui rigorós i alhora elegant, estricte i literari. L'objectiu és aprofitar les possibilitats infinites d'una llengua versàtil per emmarcar millor la ciència, que d'aquesta manera transmetrà el seu missatge amb més eficàcia, i tindrà en conseqüència més volada. Per a aquesta feina hi ha prou recursos²⁻⁵. La preocupació per la correcció dels textos biomèdics és ben present a la literatura específica⁶⁻⁸. El 2003 es va publicar un estudi⁹, fonamentat en una enquesta feta a metges especialistes espanyols que presentaven una mitjana de 43,3 anys d'edat i de 18,7 anys d'exercici professional, i una mitjana de 38 articles publicats en castellà i 19 en anglès, que conclou que *nuestras publicaciones son, según la encuesta, medianamente precisas, claras y concretas en su forma, siendo su lenguaje ciertamente pobre, quedando lejos de lo deseable en todos estos aspectos*, la qual cosa pot ser deguda, entre altres factors, a *un cierto menosprecio reinante en los ambientes médicos hacia los aspectos llamados formales de la comunicación de nuestro saber*.

Els autors de l'estudi els van preguntar sobre el grau de dificultat que implica la redacció científica, i en una escala de l'1 al 10 (1: molt fàcil; 10: molt difícil), de 24 respostes, la mitjana va ser de 5,6 punts. Els autors apunten també que l'ensenyament de la bona escrip-

tura mèdica i científica ha passat de ser matèria d'estudi en un terç de les facultats de medicina nord-americanes el 1994, a ser-ho en el 75% d'aquestes mateixes facultats el 2000.

La presència d'un corrector de textos biomèdics sembla necessària, per tant, als cercles universitaris, editorials i d'hospitals on calgui deixar constància escrita d'una investigació, una troballa, un projecte, una opinió mèdica. A més d'alliberar l'autor del fet d'haver d'escriure amb una correcció digna (n'hi hauria prou que fes un esborrany inicial i que donés l'aprovació a la versió final), aquesta presència afegiria rellevància a l'article, a la institució, a la publicació i a la llengua.

Tot i que és necessari, l'ofici de la correcció d'estil pateix amb el seu propi nom. En primer lloc, perquè el nom diu que corregeix, i no a tothom li agrada que el corregeixin; si ja sonava malament la paraula castellana *corregidor*, el nom de *corrector* sembla estar en la mateixa línia de censura o reprovació. Però les indicacions d'un corrector no són correctores, perquè no sempre alerten sobre errors, sinó que són suggeriments de cara a millorar un redactat. En segon lloc, el concepte d'estil també pateix mala interpretació: hi ha qui entén que l'estil està associat a l'estil literari, però el corrector, de fet, acompanya l'autor per assolir la meta que l'autor té prevista per a si mateix. El corrector respecta l'autor i la seva intenció comunicativa.

El concepte de corrector d'estil fa referència al fet que el corrector sol treballar per a una editorial que té unes normes d'estil i, en conseqüència, adapta un escrit a les normes d'estil de la casa. Per aquest motiu, seria bona idea que el corrector fos també l'encarregat de gestionar el manuscrit davant les editorials, o que aquesta gestió es fes des del departament de comunicacions de cada institució. Avui és habitual que als hospitals, universitats i institucions de recerca hi hagi un departament de comunicació, en general a càrrec de periodistes que orienten la tasca professional cap al vessant científic. El corrector hauria d'estar aquí. I fóra bo de crear-hi comitès d'escriptura per a les publicacions mèdiques¹⁰, un desig expressat fa un decenni i que, segons sembla, no ha tingut gaire ressò, si és que n'ha tingut cap.

El corrector és necessari perquè quatre ulls hi veuen més que no pas dos, i especialment perquè sovint no hi ha pitjor corrector per a un text que el seu propi

autor. Escriure un text és una tasca àrdua, extensa i sobretot orgànica: durant aquest procés l'autor introdueix moltes modificacions i pot descuidar paràmetres relatius a l'aspecte formal. I no ho fa necessàriament per desconeixença o per desídia, sinó pel simple fet que un text experimenta molts canvis durant la seva creació i això empeny l'autor, involuntàriament, a deixar frases desmanegades i idees fora de context.

També s'ha d'evitar de confondre la feina del revisor amb la del corrector o redactor: el revisor vetlla per la qualitat científica i el corrector vetlla per la qualitat de l'escriptura, són feines paral·leles, i no és bo d'envair competències. Al cap i a la fi, tots hem estat cridats a l'excel·lència: alguns a l'excel·lència de la ciència i altres a l'excel·lència de comunicar-la. No tenim l'obligació d'arribar-hi, però sí que tenim l'obligació de buscar-la, de fer feines en el camí de la perfecció. I ara és un altre gran català qui ens parla a cau d'orella: Jaume Serra i Hünter ensenyava que *la perfectibilitat és la gran força que Déu ha donat a la Humanitat*¹¹.

Jorge Bello¹, Jorge Franganillo²

¹ Centre d'atenció primària Lluís Sayé (Raval Nord), Institut Català de la Salut, Barcelona;

² Facultat de Biblioteconomia i Documentació, Universitat de Barcelona

Bibliografia

1. Cardó C. La moral de la derrota i altres assaigs. Barcelona: Ariel, 1939; 84.
2. Rozman C. Medicina clínica: manual de estilo. Barcelona: Doyma, 1993.
3. Delàs Amat J. Informes clínics. Manual d'estil. Barcelona: Edicions Universitat de Barcelona, 2002.
4. Universitat de les Illes Balears. Llibre d'estil per als mitjans de comunicació. Maó: Consell Insular de Menorca, 2006.
5. Mestres JM, Costa J, Oliva M, Fité R. Manual d'estil. La redacció i edició de textos. Barcelona: Eumo, Universitat de Barcelona, Universitat Pompeu Fabra, Associació Rosa Sensat, 2000.
6. Lázaro Carreter F. Sobre el lenguaje de los médicos. Jano 1989; 37: 100.
7. Liaño H. El lenguaje de los médicos. Neurología 1990; 5: 75-77.
8. Ordóñez Gallego A. Algunos barbarismos del lenguaje médico. Med Clin (Barc) 1990; 94: 381-383.
9. Locutura J, Lorenzo González JF. El lenguaje médico español. La realidad y el deseo. Med Clin (Barc) 2003; 120: 424-425.
10. Locutura J, Silvia LC. Propuesta de creación de comités de lenguaje en las publicaciones médicas. Med Clin (Barc) 2001; 116: 718.
11. Montserrat Molas J, Casanovas P, ed. Pensament i filosofia a Catalunya II: 1924-1939. Barcelona: Institut d'Estudis Humanístics, 2003; 81.